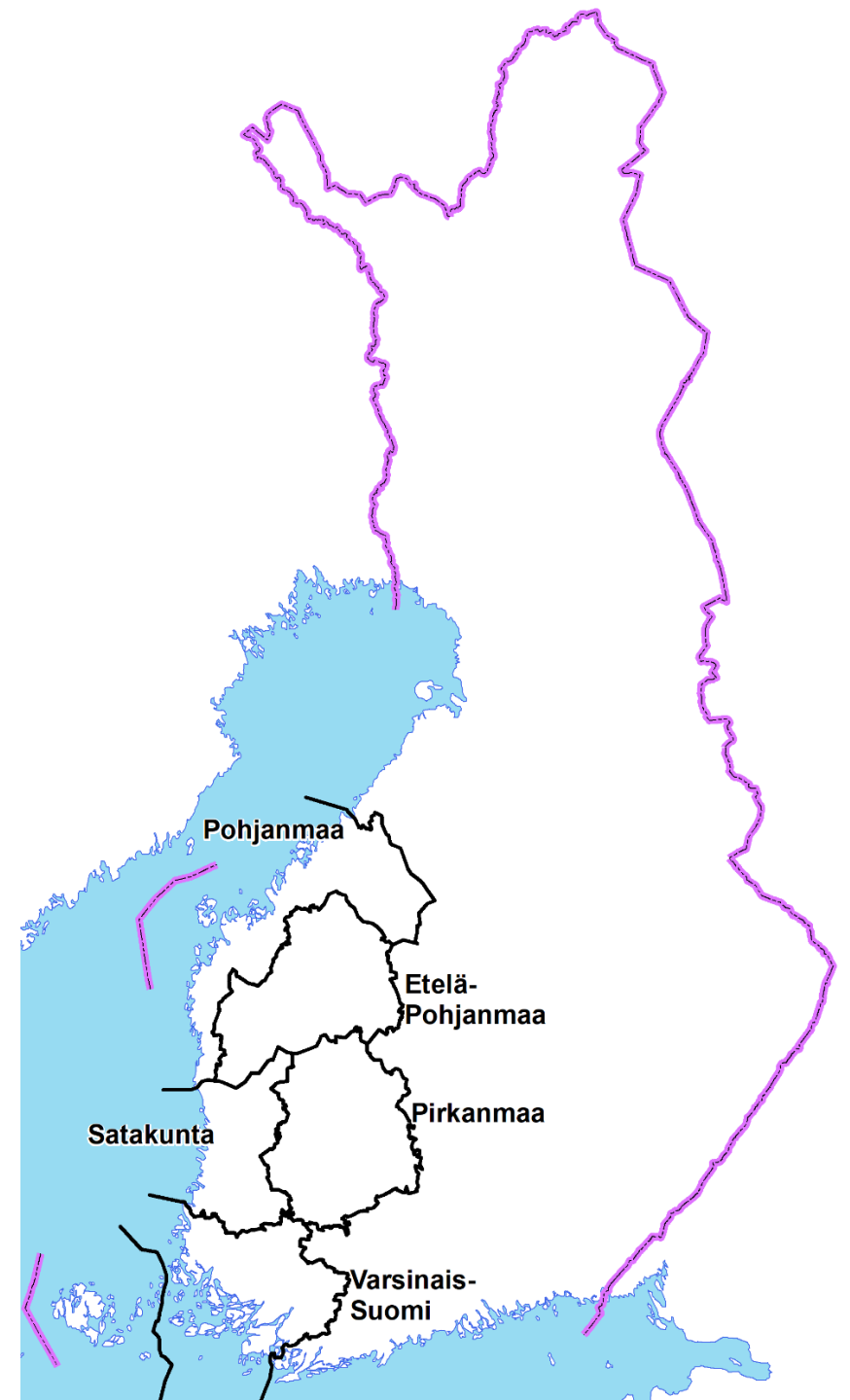

Mellanutvärdering av landsbygdsplanerna för NTM-centralerna i Västra Finland (del 2)

Pasi Saukkonen, Irene Kuhmonen, Tuomas Kuhmonen

22.4.2020

Uppdragets innehåll

1) Tabeller

- a) NTM-företagsstödens omfattning (antal och euron).
- b) Leader-företagsstödens omfattning (antal och euro) enligt kommun, NTM-central och Leader-grupp.
- c) Jordbrukets strukturstöd antal (st/€) enligt kommun och NTM-central.

2) Kartor

- a) Företagsstödens (NTM och Leader) placering enligt NTM-central i Västra Finland.
- b) Jordbrukets strukturstöd (st, euro) placering enligt NTM-central i Västra Finland.

3) Enkät om strukturstöd och analys av svaren

- a) Enkät till personer som genomfört investeringar eller som har fått startstöd.
- b) Analys av enkätsvaren.

Utgångsläge

- Utvärderingen gäller de regionala åtgärderna i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014-2020.
- Områdets avgränsning (NTM-centraler): Södra Österbotten, Birkaland, Satakunta, Österbotten och Egentliga Finland. Tidpunkt för granskningen: Programperioden 2014-2020, start -> 30.7.2019.
- Endast Leader –projekt som administrerats av de fem ovannämnda NTM-centralerna finns med i tabellerna. På kartorna presenteras också Leader-verksamhet som administreras ytterom detta område, men som sker inom området.
- På kartorna har stödet placerats enligt postnumret.
- Register- och kontaktuppgifter har hämtats från programmet Hyrrä.

*Strukturstöden: slutsatser och
rekommendationer*

Startstöd: slutsatser

- Stödet är neutralt i förhållande till vad som produceras, men gårdar som får stöd satsar oftare än förut på att öka sin nuvarande produktion och mera sällan på tillväxt genom större mångsidighet
- Stödet är inte avgörande för att verksamheten ska inledas
- Stödet har inverkan är mer uppmuntrande på relativt små gårdar (under 50 ha jfr med över 50 ha)
- De planer som funnits hos dem som startat sin verksamhet har i huvudsak genomförts väl
- Majoriteten av stödtagarna är rätt nöjda med stödsystemet; det vanligaste önskemålet var högre stöd och mindre byråkrati

Startstöd: Rekommendationer

- Utgångsläge: Gårdens utvecklingsprocess är bunden till innehavarens ålder, eftersom unga jordbrukare är mer benägna att utveckla och förändra – ju kortare tid mellan generationsskiftena, desto snabbare utvecklas näringen
- Startstödet kunde höjas ganska mycket, till exempel fördubblas (kunde ha tre stödnivåer) – större inverkan på intresset för att starta, på gårdens utvecklingsmöjligheter (risken minskar och kapital frigörs) och få nackdelar, finansieringen kunde ske genom att minska investeringsstödet
- Hurdan motprestation/egen finansiering förutsätts för stödet, om det höjs?

Jordbrukets investeringsstöd: Slutsatser

- Gårdar som får stöd utvecklas i högre grad än tidigare genom att utvidga den nuvarande produktionen och mer sällan genom att satsa på mångsidigare verksamhet
- Stödmottagarna ville vanligen få bättre produktivitet och mer lönsamhet genom investeringarna
- En betydande del av stödmottagarna hade inga stora utmaningar när investeringarna genomfördes
- Investeringsstödet förbättrade i första hand förutsättningarna för verksamheten och ledde mer sällan till märkbar förnyelse
- Över hälften av de kvantitativa effekterna (arbetstillfällen, omsättning) skapas på gårdar som tänker utvidga den nuvarande verksamheten under de kommande 10 åren (absolut effekt) – de som vill bli mångsidigare och de som gör stora förändringar har ändå större inverkan på resultatet än deras andel av gårdarna som fått stöd skulle förutsätta (relativ effekt)
- De investeringar som stötts gjorde arbetet lättare och effektivare, förbättrade lönsamheten, förbättrade markens produktivitet, minskade avrinning och erosion, förbättrade produktionssäkerheten och/eller kvaliteten

Jordbrukets investeringsstöd: Slutsatser

- Gårdar som fått investeringsstöd strävar oftast efter lönsamhet, tillväxt och produktivitet på sikt – sällan efter att bli mer mångsidiga
- De vanligaste hindren för att nå målsättningarna är svag och/eller varierande lönsamhet, brist på kapital samt tillgången och/eller priset på mer odlingsmark
- ”Mer av samma sort”-strategin stöter på minst hinder, medan det finns massvis med olika hinder för de strategier som vill förändra – mest för dem som vill bli mångsidigare
- Ungefär 60 % av de gårdar som fått stöd tänker göra investeringar, vanligen för att ersätta, kvalitets-säkra, förbättra ergonomi, välbefinnade och/eller effektivisering – utveckla existerande verksamhet
- Över 90 % ansåg att systemet med investeringsstöden är bra ungefär som det är; den vanligaste förändringen som önskades var en lösning på den problematiska kopplingen mellan stöd och lönsamhet (det lönar sig inte att investera utan stöd & stödet gör det möjligt att ha lägre priser och försämrar lönsamheten)
- Majoriteten (över hälften) var nöjda med stödmöjligheterna i landsbygdsprogrammet och stödansökningarna i dag – det klart vanligaste önskemålet om förändring gällde lättare byråkrati, enklare och snabbare

Jordbrukets investeringsstöd: Slutsatser

- Användningen och användarna kan delas in i fyra grupper:
 - 1) "Mer av samma sort": stödet passar bra
 - 2) "Förändringssökare": många utmaningar
 - 3) "Fasadputsare": stödet passar bra
 - 4) "Renoverare": stödet passar bra
- Vilka grupper ska programmet betjäna?

"Mer av samma sort"

- Stora djur- och spannmålgårdar
- Inga betydande utmaningar, om det bara fanns mera odlingsmark...
- Tilläggsinvesteringar på kommande

"Förändringssökare"

- Ekologiskt, dikor, specialgrödor, trädgårdar...
- Genom förändringen strävas ofta efter kontinuitet och miljömässig hållbarhet
- Utmaningar bla. osäkerhet och risker, monopol på marknaden, brist på arbetskraft, politik och byråkrati, åsiktsklimatet, eget kunnande, samarbete, tillgången på åkermark och vädret
- Investeringar i förändring och energi görs, men brist på eget kapital bromsar ofta

"Fasadputsare"

- Investeringar som ersätter, säkrar produktionen och kvaliteten, höjer välmåendet och effektiviserar
- Profilerar sig inte i någon strategi eller produktionsriktning

"Renoverare"

- Fortsätter i framtiden nästan som förut
- Ofta spannmålgårdar
- Skiftesstrukturen är en utmaning
- Grundförbättringsinvesteringar
- Lite investeringsplaner

Jordbrukets investeringsstöd: Rekommendationer

- Utgångsläge: Det nuvarande systemet är väl inkört och dess inre kopplingar och ”klister” är starka – att avvika från systemet är riskfyllt, men å andra sidan ökar också riskerna inom systemet hela tiden
- Investeringsstödet är i nuläget väl etablerat, bekant för aktörerna och bra för dem som har nytta av det – men ett hårdant livsmedelssystem leder det till och hur sårbart är det?
- I framtiden betonas försörjningsberedskap, självförsörjning, flexibilitet och anpassningsförmåga, miljömässigt hållbart (klimat + mångfald + näringsbelastning) – hur passar investeringsstödet ihop med detta?
- Det finns inte stora behov att förändra investeringsstödet i sig, men hela systemet borde granskas kritiskt i förhållande till de svagheter som det skapar eller upprätthåller – vid behov betydande förändringar i stödobjekt, stödnivåer och stödvillkor (kräver linjedragningar på nationella och EU-nivå)